

На базі лабораторії мануальної терапії і масажу студенти спостерігають за проведенням лікувально-оздоровчого, гігієнічного, точкового масажів, мануальної терапії, нейро- та міостимуляції. Набувають практичні навички з діагностики та лікування захворювань хребта, зокрема такої поширеної патології як остеохондрозу, захворювань опорно-рухового апарату.

Використання в навчальному процесі базових лабораторій має значення не тільки для більш поглибленого засвоєння матеріалу з нормальної фізіології, але й допомагає формуванню клінічного мислення, орієнтує студентів у виборі спеціальності.

На самостійних заняттях з метою поглибленого вивчення різних розділів використовується показ відеофільмів. Студентам медичного та стоматологічного факультетів демонструються такі фільми: "Нервова клітина", "Деякі закони подразнення збудливих тканин", "Методи дослідження шлункової секреції", "Фізіологія сечоутворення", "Регуляція сечоутворення та сечовиділення", "Утворення та гальмування умовних рефлексів". Огляд відеофільмів поєднується з використанням атласів з нормальної фізіології. Такі заняття сприяють закріпленню теоретичного матеріалу, начому знайомству з експериментальними та клінічними дослідженнями.

Одним із важливих засобів контролю рівня знань студентів є тестовий контроль. Проведення тестового контролю успішності визначає результати навчання, які повинні отримувати студенти згідно з метою навчання. Ними використовувались тестові завдання для підсумкового контролю знань студентів із розділів "Фізіологія системи крові" та "Фізіологія збудливих тканин". Вказані тести мають диференційований характер: I, II, III ступеня складності і охоплюють усі теми розділу. I ступінь складності передбачає альтернативні тестові питання, які вимагають вибору найпростішої конкретної відповіді. Тести II ступеня складності потребують більш глибокого знання та логічного мислення. Ці тести передбачають вибіркові відповіді, класифікацію понять, факторів, показників за певними особливостями механізмів тих чи інших фізіологічних процесів. Тести III ступеня складності визначають завдання творчого характеру, виконання яких вимагає не тільки глибоких знань, але й умінь їх застосувати у практичних ситуаціях. Застосування цих тестів дозволяє викладачеві не тільки більш об'єктивно оцінювати знання студентів, але й покращити якість навчання.

Таким чином, усі форми, методи навчання та контролю знань, що використовуються на кафедрі, спрямовані на поглиблення та закріплення матеріалу, що вивчається, формування у студентів клінічного мислення, навичок дослідження фізіологічних функцій організму.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ НА КАФЕДРІ УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТИ ЛІКАРІВ СТОМАТОЛОГІВ-ОРТОПЕДІВ ТА ОРТОДОНТІВ

М.Я. Нідзельський, Є.Г. Шиян, Г.М. Давиденко, Б.М. Різник

Навчальний процес у вищих медичних закладах у сучасних умовах має ряд невирішених проблем. Фінансово-економічна криза в державі стримує розвиток освіти та науки. За рахунок докладених зусиль працівників освіти, науки спостерігається тенденція активізації навчально-методичної роботи.

Останнім часом стало традицією проведення навчально-методичних конференцій різних рівнів. Аналіз їхніх матеріалів показав, що найбільш

важливими питаннями навчальної роботи є сьогодні оптимізація навчального процесу. Особливо це стосується медичної освіти.

Великий потік нової медичної інформації, значне розширення різних видів фармакологічних препаратів, розробка нових лікарських технологій, зміни в організаційній структурі медицини – все це вимагає нових підходів до підготовки медичних кадрів, підвищення рівня теоретичних та практичних знань.

Структура навчального процесу на кафедрі удосконалення освіти лікарів стоматологів-ортопедів та ортодонтів складається з навчання лікарів-інтернів за фахом “ортопедична стоматологія”, клінічних ординаторів та лікарів-курсантів. Навчання всіх цих груп не може проводитися в однакових умовах і потребує диференційованого підходу. Навчальний процес із лікарями-інтернами спрямований на становлення їх як самостійних спеціалістів, розвиток клінічного мислення, змугу орієнтуватися та працювати в умовах ринкової економіки.

Практичні заняття з лікарями-курсантами мають за мету підвищити рівень їхніх знань з урахуванням умов сьогодення, допомогти лікарям адаптуватися та працювати на сучасному рівні.

Це потребує впровадження в навчальний процес сучасних технічних засобів, ЕОМ, удосконалення лабораторного обладнання, застосування сучасних технологій навчання. Виникає потреба переходу від традиційної форми навчання (переважно інформативний усереднений тип вивчення матеріалу, єдиний обсяг знань, визначений навчальними програмами, які мають засвоїти лікарі-інтерни та лікарі-курсанти з різними здібностями та інтересами; надто велика частка знань, які вони одержують від викладача без опори на їхню самостійну роботу; відсутність у навчальному матеріалі чітких вказівок на основну та другорядну інформацію) до активних форм і методів проведення навчального процесу із введенням елементів проблемності, широкого використання самостійної роботи; перехід від жорстко регламентованих, контролюючих засобів організації та управління навчальним процесом до інтенсивних, ігрових, таких, що стимулюють пізнавальну самостійність лікарів-інтернів і лікарів-курсантів.

На кафедрі удосконалення освіти лікарів стоматологів ортопедів та ортодонтів багато уваги приділяється оптимізації навчального процесу. Стало традицією проводити вихідний (базовий) комп'ютерний контроль знань лікарів-інтернів і лікарів-курсантів і кінцевий рівень їх знань. Це дало можливість об'єктивно оцінити ефективність навчання на кафедрі. Але на сучасному етапі недостатньо тільки контролюючих комп'ютерних програм. Для глибокого засвоєння матеріалу необхідні навчальні комп'ютерні програми, розробкою яких і займаються співробітники кафедри разом із підрозділом ТЗН.

У навчальний процес на кафедрі широко впроваджуються наукові дослідження співробітників кафедри та академії: результати дисертаційних робіт, раціоналізаторські пропозиції, винаходи. Це дає змогу пропагувати нові технології та розробки в різних лікувальних закладах нашої держави.

Важлива роль відводиться професіоналізації навчання, що передбачає тісний зв'язок із практичною діяльністю спеціаліста, перенесення акценту з навчальної діяльності викладача на пізнавальну діяльність лікаря-курсанта.

На практичних заняттях викладачі застосовують такі форми навчання як ділові ігри, вирішення стоматологічних ортопедичних кросвордів, демонс-

трація відеофільмів. Це дає змогу поширити знання лікарям-інтернам і лікарям-курсантам у тих випадках, коли важко підібрати тематичного хворого.

У сучасних умовах економічної кризи, коли не всі медичні заклади мають можливість направити лікарів на підвищення кваліфікації, кафедра практикує виїзні форми навчання (виїзні цикли). Співробітники кафедри проводять заняття безпосередньо на робочих місцях у лікувальних закладах, що досить ефективно. У кінці циклу курсанти складають екзамен.

Проведенням навчання на тематичному циклі удосконалення виявлено, що було б ефективніше проводити підвищення кваліфікації з окремих видів протезування лікаря разом із зубним техніком. На кафедрі розробляється нова навчальна програма для удосконалення зубних техніків, у якій буде враховано можливість одночасного вдосконалення лікаря та зубного техника.

Важливим для навчального процесу на сучасному рівні, враховуючи значний ріст нових лікувальних технологій, застосування нових матеріалів у практичній медицині, є співробітництво з міжнародними організаціями у галузі медицини, науки та техніки. Кафедра вважає необхідним зв'язок із міжнародною комп'ютерною системою "Інтернет". Це дасть змогу розширити інформацію про нові винаходи, технології, впровадити їх у навчальний процес, дасть змогу обмінюватися власними розробками, проводити навчання лікарів-курсантів на робочих місцях. Такий метод навчання на сучасному етапі – один із найефективніших.

Застосування на кафедрі різних форм і методів навчання сприяє підготовці лікарів-інтернів до самостійної роботи, дає змогу лікарям-курсантам активно засвоювати та впроваджувати в практику все нове, передове в науці та техніці.

ВИКОРИСТАННЯ КАБЕЛЬНОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

А.К.Ніколішин, Н.М.Іленко, Т.О.Петрушанко

Навчальний процес на сучасному етапі розвитку освіти повинен супроводжуватися широким застосуванням не лише класичних традиційних методів навчання, а й новітніх досягнень у науці та техніці. З метою поглиблення теоретичних знань, закріплення набутих теоретичних та мануальних навичок, самостійної роботи студентів на кафедрі терапевтичної стоматології велику увагу приділяють впровадженню кабельного телебачення. Співробітниками кафедри виготовлено і використовується в навчальному процесі 6 навчальних відеофільмів.

Так, відеофільми "Етіологія і патогенез карієсу зубів", "Етіологія і патогенез захворювань пародонта" мають подвійний напрямок застосування: методичний і навчальний. Відеозапис може використовуватися для самопідготовки викладачів кафедри з найбільш вагомих та дискусійних проблем терапевтичної стоматології з метою відпрацювання єдиного погляду на трактування теоретичних питань. Також цей матеріал пропонується для семінарських занять субординаторів, на яких передбачається дискусійне обговорення вищезазначених проблем. Для такої дискусії студенти повинні глибоко ознайомитися із фактичним літературним матеріалом, що дасть можливість вільно оволодіти інформацією, задавати запитання один одному тощо. Все це значною мірою сприяє підвищенню пізнавальної активності студентів, викликає інтерес до поглиблення знань з предмета.